

A TATAI NÉPFŐISKOLA

TAVALY ÁPRILISÁBAN beszámoltunk a Magyar Szemle hasábjain az akkor meginduló Tatai Népfőiskola első tanfolyamáról, s a tanfolyam körül felmerült problémáiról és tanulságokról. Az azóta eltelt több mint egy év alatt a népfőiskoláztatás iránti országos érdeklődés nemhogy csökkent volna, de napról napra növekedett: állandóan új tanfolyamok indultak mindenfelé. Ezért szükségét látjuk annak, hogy ismertesük a népfőiskoláztatást létrehívó okokat, a népfőiskola céljait és lehetőségeit, majd pedig a magunk kísérletei alapján kikristályosodott gyakorlati tapasztalatainkat és eredményeinket.

Azt, hogy a magyar falu sok problémája megoldatlan, ma már talán mindenki elismeri. Tájanként más-más súlyos kérdések merülnek föl, de az országos viszonylatban is egységesen megállapítható, hogy a paraszti életforma válságba került.

De elmaradott a falu külső képe is. Sokhelyt ma sincs még villany, ősszel és tavasszal pedig nem lehet kimozdulni a házból a nagy sár miatt. A művelődésre alig van lehetőség s a kocsmán kívül kevés helyen van alkalom arra, hogy az emberek beszélgetni összejöjjenek.

A modernnek nevezett élet összetörte a régi, jobbágykorszakbeli faluközösségeket is. A paraszti közösségi élet szinte mindenütt megszűnt s a népi hagyományok egyre jobban elvesztik embereket megőrző és összetartó erejüket. A népi műveltség magára maradt; a felsőbb rétegek nemzetközi kultúrája szinte teljesen elszakadt tőle, általánosságban közösséget sem vállal érte s ma már a rádió, az újságok meg a városiak személyes hatására a parasztság is szabadulni akar tőle, nyűgnek, koloncnak érzi.

Ilyen viszonyok között természetesen ébredt parasztságunkban egy jobb, emberibb élet utáni vágy. Rendezettebb viszonyokra, jobb megélhetésre, polgárosodásra vágyik a falu népe s azt kell látnia, hogy a paraszti közösségen belül ezt nem érheti el. Mivel pedig a lelkiek már nem kötik a faluhoz s a föld nem biztosítja megélhetését kellő fokon, egyre nagyobb tömegekben tódul a városok felé, ahol rendezett munkaidő, magasabb munkabér vár rá, viszonyai jóval szociálisabbak, kényelme, kulturális és szórakozási lehetőségei már a város adottságai miatt is sokkal nagyobbak, öregkorára pedig nyugdíja legtöbbjüknek nagyobb jövedelmet biztosít a gazda 10—15 holdjánál.

Mindig voltak és lesznek is olyanok, akik kiszakadva a paraszti közösségből, otthagyják a földet és a városba költöznek. Ez természetes és szükséges jelenség. Nálunk azonban a fenti okok miatt egész parasztságunkon erőt vett a menekülés vágya. A városba vivő utón éppen a felvak legértékesebbjei, a legmozgékonyabbak, a legvállalkozóbb szelleműek távoznak el vasutasnak, csendőrnek vagy munkásnak s így az értékes elemek kiesésével a falvak fölfelé törő ereje megszűnik. Ma már mind többen akadnak, akik még földjüktől is inkább megszabadulnak, csak hogy a városba mehessenek s köztudomású, micsoda versengés van egy házmesteri vagy altiszti állásért.

Mind több és több lesz a menekülő, aki a polgárosodottabb élet eléréseire csak egy utat lát, azt, amelyik a faluból kivezet és valamelyik nagyváros külterületén végződik. A faluban rekedtek pedig öntudat, látókör, tudás és vezetők nélkül magukra hagyatva irigykednek azokra, akiknek már sikerült a menekülés. A falusi problémák megmaradnak s a parasztság közfelfogása szerint belőlük az egyetlen kiút a városba vezet.

Talán nem szükséges részleteznünk a veszélyt, ami abban rejlik, ha parasztságunk elvetve népi műveltségét, elhagyva a földet, tömegesen lép a városba vezető útra s szellemben és életformában gyökértelessé válik.

Meg kell tehát oldani a parasztság problémáit, de a faluban. Meg kell állítani a falvak züllését, lehetővé kell tenni, hogy a parasztság rendezett anyagi és szociális körülmények között élhessen. Meg kell találni a falu fölemelésének azt a módját, amely nem jár együtt a föld megtagadásával és a paraszti közösség, a népi műveltség elhagyásával. Emelni kell parasztságunk anyagi és kulturális szintjét.

Ezt az emelkedést parasztságunknak magának kell kiküzdenie, ezt senki helyette el nem végezheti. De nevelni kell őket erre a feladatra, mert ma a magyar parasztság nincsen fölkészülve a nagy munkára, sőt azt nem is akarja vállalni.

Tehát nevelni kell a falvak népét, öntudatra kell ébreszteniük őket, mert ma sem paraszti, sem magyar öntudatuk nincsen. Tudatosítani kell bennük a népi műveltség és a hagyományok ősi magyar voltát, értékét; ezt a műveltséget, ezeket a hagyományokat megőrizni kötelesség, de büszke hivatás is, mert erre kell majd ráépítenünk a jövő magyar műveltségét, ha nem akarjuk, hogy kultúránk egészen elszíntelenedjék, kivetkőzzék magyarságából.

Neveljük tehát őket öntudatos magyar parasztokká, hogy elrúghassák maguktól kicsinység-érzetüket, amit a felsőbb osztályok elkülönítő kezelése fejlesztett ki bennük. Ismerjék meg a magyarság nagy kérdéseit a múltban és a jelenben, a magyar történetet, érezzék és tudják, mi az magyarnak lenni, de ugyanakkor legyenek önérzetesen és öntudatosan parasztok. Tudják meg, hogy ha ez az ország megmaradt magyarnak, ha földje nem csúszott át idegenek kezére, ha nyelvét megőrizhette, nagyrészt nekik köszönhető. Ugyanakkor azonban lássák meg a maguk hibáit is. Döbbenjenek rá saját nemtörődömségükre és tehetetlenségükre, arra, hogy maguk sem becsülik magukat. Lássák meg, hogy maguk alatt vágják a fát, ha zsellér és gazda egymás ellen dolgozik, ha nem hajlandók szövetkezni, egységbe állni, hogy tehát minden rajtuk múlik.

Ezzel talán javul egyesek sorsa — bár ezek is igen nagy árat fizetnek, elszakadva a régi környezetből, egyedül maradnak az újban, az aszfalton, ahol nem lehet gyökeret verni — de a többség marad ott, ahol volt. Benn keli maradnia a faluban, ott kell feszülni, küzdeni, polgárosodni, anyagiakban és műveltségben gyarapodni. Elég volt a hiábavaló segítségvárásból, egységgel, erővel nekik maguknak kell megindulniok a falu fölemelésére. Mert a parasztság problémáit csak parasztok oldhatják meg és ha ők nem oldják meg, akkor nem is fogja senki sem megoldani.

Ez a munka mindannyiunknak kötelessége és ezt a kötelességérzést, a hajlíthatatlan gerinccséget, a közösség minden tagjáért való felelősséget beléjük kell oltani. Bátor, jellemes emberekké kell őket nevelnünk, akik nemcsak a maguk, de a köz igazáért is ki mernek állani s akik az egyesülésnek, szövetkezésnek egy életre harcosaivá lesznek.

Az öntudat, a lelkesedés, a szilárd jellem azonban magában még nem elegendő, tudásra is szükség van. Ismerjék meg a történeti magyar műveltség minden igazi értékét, ugyanakkor pedig az emberiség értékeit is. Tájékozódjanak a mai élet kérdéseiről, de elsősorban falujuk szűkebb hazájuk gazdasági, földrajzi, társadalmi, nemzetiségi stb. viszonyait ismerjék meg. Nem arra van szükségük, hogy elvont, számukra hasznavehetetlen tudományokkal tömjük tele a fejüket, amelyek később sem sarkallják őket önképzésre, se nem arra, hogy sápadt széplelekké nevelődjenek — a gyakorlati paraszti életre kell őket előkészíteniük. Növekedjék általános és szak tudásuk, legyenek jobb gazdákká, mint addig voltak, lássanak tisztábban és messzebbre, legfőképpen pedig lássák meg azt az utat, amelyen előbbre mehetnek.

Mindez azonban így magában nem sokat érne. Felcsigázni az emberekben a szebb, jobb élet utáni vágyat, növelni bennük az elégedetlenséget sorsuk iránt, azután pedig visszaküldeni őket hétköznapi életükbe, ahol marad minden a régiben és ott magukra hagyni őket, többet árt, mint használ. A nevelés és felvilágosítás, ha a tanítottak megvalósítására nem ad módot és lehetőséget, nem más lelkiismeretlen lázításnál, amely csak a mindennel elégedetlen, de semmit sem cselekvő zúgolódók, meghasonlottak számát növeli. Ennek eredménye csak egy lesz: az, hogy miután megismerték a magasabb életlehetőségeket, azok is rákényszerülni a városba vezető útra, akik talán addig nem is gondoltak erre.

A munka nem fejeződik be a neveléssel, az igazi munka csak ezután kell, hogy megkezdődjék. Természetesen az elméletről át kell fordulnia a gyakorlat síkjára. Ez lesz egyúttal a nevelés nagy próbája, amely nemcsak a neveltet, de a nevelőt is levizsgáztatja. Ha a nevelés után nem jönnek a tettek, akkor a nevelés, ha nem is mondhatjuk, hogy elhibázott volt, de hiába történt, haszontalan volt.

A mai helyzetben azonban a legnagyobb mértékben fölkészült, legügyesebb parasztember előtt is nagy nehézségek tornyosulnak, s ezeket külső támogatás nélkül nem győzheti le. Mert hiába hozza össze pl. a földbérlet szövetkezetét, ha nincsen kölcsön a felszerelésre, vagy ha nem kap földet. A jogi formulák, a hivatalos élet ezer labirintusában lépten-nyomon megbotlanék és külsőségeken, kicsinységeken sokszor nagy tervek véreznének el.

Szükség van tehát egy szervezetre, amely a nevelésből kikerülteket szemmel tartja s amelyik segíti őket munkájukban anyagiakkal és erkölcsiakkal. Szükség van erre a szervre, hogy a nevelésből tettvággyal és tervekkel kikerülőket beállíthassa a maga szövetkezeti programjába, nehogy a tanul-tak kárba vesszenek, parlagon heverjenek. Lendületes, folytonos munka kell, mert a legkisebb megállás is már visszaesés.

A falu fölemeléséhez vezető út tehát két nagy munkakörre oszlik: az egyik a nevelés, a másik a nevelésből kikerülték gyakorlati vezetése, irányítása és a szükséges lehetőségek megadása. A két munkát egy és ugyanazon szerv nem végezheti el. Az első, a nevelés, a népfőiskola feladata. A második pedig, ahogy ez a dánoknál, finneknél is van, nálunk is valamely népi szövetkezeti szervezetre vár.

Így válik lehetővé a népfőiskolát végzetek munkája a szövetkezet segítségével, és így váltja valóra a népfőiskolán kiművelt ember a szövetkezet célkitűzéseit. A szövetkezetnek szüksége van a népfőiskolára, mert ettől kapja munkájához az embereket, a népfőiskolának pedig szüksége van a szövetkezetre, mert ez biztosítja munkája sikerét. Népfőiskola és szövetkezet: egyik a másik nélkül érdemlegesen nem végezhet, de vállvetve munkájuk annál eredményesebb lehet. Ez az elgondolás hozta létre majdnem egyidőben a Komárom vármegyei Tatai Népfőiskolát és a Komárom Megyei Közföldügyi és Gazdasági Szövetkezeti.

Létréhívója mind a kettőnek a Pázmány Péter Tudományegyetem Magyar Közigazgatástudományi Intézete, és elsősorban az intézet igazgatója, Magyar Zoltán. Megszervezője pedig, aki mindkét intézményt elindította és lendületbe hozta, tanársegédje, Kiss István. Mindkét szervezet vezetői a Közigazgatástudományi Intézetből kerültek ki, a célban és a hozzávetető útban egyetértő emberek, akik között a lényegben sohasem volt vita.

A Tatai Népfőiskola — pár szóban most ennek munkásságát szeretnénk ismertetni — első tanfolyamát 1940 januárjában rendezte. Ez mindössze két hétig tartott és 30 résztvevője volt, mind Komárom megyei. A következő tanfolyam ugyanezen év decemberében már 4 hétig tartott, úgyszintén az 1941 januárjában lezajlott is.

A Tatai Népfőiskola működési területét eleve csak Komárom megyére korlátozta. A tanítványait az ország minden részéből gyűjtő iskola ugyanis csak általánosságokban mozoghat, közös, konkrét problémát alig érinthesz. A népfőiskola pedig csak akkor nevelhet igazán az életre, ha annak a tájnak speciális problémáival foglalkozik, ahonnan tanulói egybegyűltek. A Magyar Közigazgatástudományi Intézet ekkor már évek óta tanulmányozta a megye viszonyait és éppen az iskola megnyitásakor látott napvilágot a tanulmányok egy része könyvalakban is.¹ A Tatai Népfőiskola szervesen fejlődött ki ebből a kutató munkából, így nevelése mindjárt meginduláskor a konkrét viszonyokhoz alkalmazkodhatott, hiszen előadói is egytől-egyig a megyét nagyszerűen ismerő szakemberek voltak.

Komárom megye problémái átlagban nagyobbak és nehezebbek, mint az ország többi vármegyéié.

A megye népessége erős többségében magyar, de a tatai járásban terjeszkedő sváb és tót telepek is vannak. A katolikusok többségben vannak, de az ország minden felekezete képviselve van, sőt a községek legnagyobb része vegyes vallású. A megye felső része, benne a Csallóköz, két éve tért vissza a cseh megszállás alól, s így nem hiányoznak az ezzel kapcsolatos lelki és közigazgatási problémák sem. A majdnem teljesen földművelő Csallóközzel szemben ott áll Tatabányának, az ország legnagyobb bányájának rohamosan fejlődő vidéke, egészen sajátos viszonyaival. Délen hatalmas nagybirtokok, többnyire hitbizományok, — a Csallóközben a morva telepek máig elintézetlen kérdése feszíti a társadalmi és gazdasági viszonyokat. Ehhez járul még a MÁK ipari birodalma, óriási munkástömegeivel és munkásproblémáival.

Komárom megye parasztsága műveltségben és polgárosodásban előtte jár az ország átlagának. Okai ennek a múltban és a közelmúlt eseményeiben egyaránt megtalálhatók. Ez azonban további súlyos kérdéseket vet föl. Tekintve, hogy a parasztság igényei itt sokkal magasabbak, életviszonyai pedig alig jobbak az országos átlagnál, az elvándorlás nagyobb a falvakból, mint bárhol másutt Magyarországon. A parasztságnak öntudata már semmi sincs, népi hagyományai majdnem egészen elpusztultak, a faluközösségnek nyomára sem akadunk; a lakosokat a megélhetésen kívül már semmi sem köti a földhöz. Mivel pedig a megélhetést a föld nem biztosítja, egyre nagyobb tömegekben vonulnak Tatabánya, Komárom és Budapest felé, ahová a már kifejtett, rendezettebb viszonyok csalogatják őket. A faluban maradtak passzivitása és mindenbe belenyugvása pedig megdöbbentő.

A falu válsága itt tehát nagyon erős. így az, aki a viszonyokon változtatni akar, aki fel akarja a parasztságot letargiájából rázni, semmit sem érhet el, ha továbbra is csak általános frázisokat emleget s ha az iskolára gyűltek nem látják a gyakorlati fejlődés lehetőségét.

A három népfőiskolái tanfolyam alatt a kezdetben homályos célkitűzések kitesztultak, a tapogatódzó módszerek kiforttak, úgy, hogy elmondhatjuk, hogy az iskola lezárta a kísérletezések korát.

Bármennyire csábító lenne is a nevelés gyakorlati tapasztalatait ismertetni, ebbe nem bocsátkozhatunk.³ De meg kell említenünk, hogy a népfőiskola és a szövetkezet már a tanfolyam alatt is együtt dolgoztak. A szövetkezet emberei gyakran voltak a népfőiskolásokkal, előadók is kerültek ki közülük s a tanulók már a tanfolyam alatt megismerték a szövetkezet munkáját, előre készülhettek hazatérés utáni konkrét feladataikra.

Most már azonban meg kell néznünk a Tatai Népfőiskola eddigi eredményeit, hogy lássuk, hogyan állja meg az elmélet helyét a gyakorlatban és hogy megállapíthassuk, van-e eredménye az így végzett céltudatos népfőiskolái munkának a parasztság anyagi és kulturális jólétének emelésében.

¹ Magyary Zoltán—Kiss István: A közigazgatás és az emberek. Budapest, 1939.

² A népfőiskolára vonatkozó gyakorlati elveinket egy 6 hetes tanfolyam kidolgozott óratervével együtt l.: Benda Kálmán: Népfőiskolái Útmutató. Bpest, 1940.

Nem számolhatunk be nagy eredményekről, hiszen az összesen 68 népfőiskolásból a legrégebbiek is alig egy éve, hogy kikerültek, a decemberi és januári tanfolyam emberei pedig éppen hogy csak hazatértek. Azonkívül a legelső tanfolyamra egybegyűlt anyag átlagban a leggyengébb volt a 3 tanfolyam közül. A legtöbb faluban még csak egy népfőiskolásunk van, s az igazi munka majd akkor indulhat meg, ha már többen lesznek, — mégis vannak biztató kezdetek. Szeretném azonban hangsúlyozni, hogy ezek már nemcsak a népfőiskola eredményei, hanem elsősorban a szövetkezeté; de az iskoláé is, mert a munkát mindenütt népfőiskolások vitték végbe. És említsük meg azt is, hogy a szövetkezet igazgatóságában ott van az első tanfolyam legjobbnak bizonyult tanulója is.

Első helyre tesszük a népfőiskola szellemének, eszméinek terjedését. Egyedül nehéz valamit is elérni, a hazatért népfőiskolás első feladata tehát az, hogy eszméinek másokat is megnyerjen. Baráti társaságban, gazdakörökben, állandóak a viták, beszélgetések. Hat községben havonta egyszer-kétszer rendszeresen, nyolcban alkalmyszerűen előadásokat tartanak a népfőiskolások a népművelési bizottság vagy a gazdakör gyűlésein az iskolán tanultakról. Forradalmi lépés ez, ha meggondoljuk, hogy eddig csak városi, az intelligenciához tartozó emberek tarthattak itt előadásokat, most pedig egy közülük való, akinek ugyanám van mondani-valója. Két helyen, Perbetén és Gútán ezek a rendszeres összejövetelek egyre több helybeli előadó bevonásával hamarosan állandó önképző tanfolyamokká alakulnak át a népfőiskolások vezetőivel. Így alakul majd ki az iskolán kívüli népművelés egészséges formája.

Ennek a munkának eredményét tükrözte az, hogy a legutóbbi népfőiskolás összejövetelekre — melynek megrendezése a hóviharok és a vasúti viszonyok miatt lehetetlenné vált — csak a messzi Csallóközből 12-én jelentkeztek olyanok, akik népfőiskolát még nem végeztek, hogy szeretnének eljönni a pár órás összejövetelre, mert azonosítják magukat az iskola célkitűzéseivel.

Az olvasás, a könyv szeretete is előrehaladt. Három községben keresztülvitték, hogy az iskolán ismertetett népi írók műveit megszerzik a helyi könyvtárba. A volt főiskolások csak az iskola vezetőin keresztül 42 kötet könyvet rendeltek eddig maguknak, pedig azelőtt a kalendáriumon kívül mást nem igen forgattak. A népfőiskolának négy vándorkönyvtára járja a falvakat, négy faladában. Mindegyikben 35—40 más-más könyv, olyan, amely a parasztság és a magyarság problémáival foglalkozik. A könyvtárak másfél-két hónapig vannak egy helyen s a könyveket bárki használhatja.

24 községben a népfőiskolás bekapcsolódott a szövetkezet munkájába. A szövetkezet kisházépítő, tehénjuttató stb. akcióival kapcsolatban bejelenti az arra érdemeseket és rászorulókat, majd intézi az ügyeket, mint a szövetkezet helyi megbízottja. Az ő feladata felügyelni a kiosztott tehének gondozására, bár természetesen ő is ellenőrzés alatt áll. Tekintve, hogy a falu kérdéseit ők látják legjobban, a szövetkezetnek minden ügyben ők a helyi referensei és kivitelezői.

Öt faluban a népfőiskolások megindították a tenyészállatok törzskönyvezését, ami a minőségi állattartás első állomása. (Oroszlány, Tata, Imely, Dunaradvány, Guta.)

Két tejszövetkezetet alapítottak. (Héreg, Vértestolna.)

Csenkén, a megye egyik legszegényebb községében, földbérlet szövetkezetét hoztak össze. 50 gazda szövetkezett és 250 kat. hold morva teles birtokot béreltek ki. A föld odajuttatását és a felszerelési kölcsönt a szövetkezet járta ki.

A megye 12 községében, összesen 1050 kat. holdon, megindultak a talajtani kísérletek műtrágyákkal. A községek 4 körzetbe osztva (Jányok, Kömlőd, Oroszlány, Tata), élükön egy-egy körzetvezetővel dolgoznak a szövetkezet irányítása szerint. Mind a négy körzetvezető népfőiskolás, különleges kiképzésüket külön tanfolyamon nyerték. Az ő feladatuk a körzeti taggazdák megszervezése, akik a kísérletekre földjüket felajánlják s az ő kötelességük a kísérlet helyi lefolytatása és ellenőrzése is. Az első eredmények az idej természettel várhatók.

¹ A Komárom Megyei Közjóléti és Gazdasági Szövetkezet munkáját és eddigi eredményeit I.: A szociális vármegye. Bpest, 194z. Magy. Közigazgatástudományi Intézet könyvei. 33. sz.

Ezek a már eddig elért konkrét eredmények, terveink azonban ennél sokkal messzebbre mutatnak.

Jövő ősze a megye több helyén vándor népfőiskolái tanfolyamok indulnak. (Komlód, Oroszlány, Perbete, Hetény, Dunaradvány, Gúta, Alsójányok.) Előadók népfőiskolások és népfőiskolái előadók vegyesen. Egy-egy községben 3—4 napig maradnak, azután tovább mennek és Így pár hét alatt több községet bejárnak. Rendezője mindenütt a végzett népfőiskolás. Célja: a lelkeket felrázni, a szemeket kicsit kinyitni s a népfőiskolást támogatni ezzel munkájában.

A mostani vándorkönyvtárakhoz hamarosan még kettő csatlakozik. Egy év alatt szeretnénk ezt a számot 10-re felemelni, ami mintegy 400 kötet jó könyvet jelentene.

A közeli hetekben több községben megindul a szarvasmarhák törzskönyvezése; 3 községben folynak a tejszövetkezet megalakításának előmunkálatai (Oroszlány, Imely, Dunaradvány); 2 faluban megindult a gazdakör szervezése (Kisbér, Vásárút).

Gútán tavaszra traktor szövetkezet indul, Alsójányokon cséplőgépszövetkezet, Ácson pedig siló építéséről tanácskoznak szövetkezeti alapon. Izsán és több helyen a határ tagosításának megoldása is sor alá kerül tavaszkor. És ezzel kapcsolatban gépszövetkezetek létrehozása. Vásárúton már megalakult a földbérli szövetkezet, most teszi első lépéseit.

Még februárban 9 népfőiskolát végzett kisember megkezdte a számtartások vezetését. A számot még fokozni akarjuk s néhány év múlva tudni fogjuk, hogy Komárom megyében a kisgazdaságok mit mennyiért termelnek, tehát mit érdemes termelni, mit nem. Ennek jelentőségét minden mezőgazdasággal foglalkozó ember megérti. Mintegy 10 népfőiskolás tavaszra beton trágyagödört épít, ami a jó gazdálkodás kiindulópontja. A példa egészen bizonyosan terjedni fog. Megindul az ipari és gyógynövények termesztése a szövetkezet irányításával. Gútán és Perbetén a hasurával való kertészkedés is elindul tavaszra. (A szövőállványt a szövetkezet jutalmaként osztottuk ki a népfőiskola záróvizsgáján.)

Budapesten a tavasszal ért véget a talajjavító körzetvezetőket képző második egyhetes tanfolyam a Kertészeti Főiskolán 16 résztvevővel. Ezután legalább 10 új helyen megindult a kísérletezés s néhány év múlva a gazdák nagyobb része tudni fogja, melyik földjére milyen műtrágyát kell használnia. Néhány újabb év és a kísérleti körzetek talajkísérleti szövetkezetekké fognak alakulni.

A közjóléti szövetkezet háziipari tanfolyamai is mindig több községben indulnak meg, ahogy szaporodik a népfőiskolások száma. (Szőnyegszövés, kukoricacsuhé fonás stb.) Ezek hamarosan megindulnak az önállósodás felé és reméljük, egy-két éven belül önálló falusi szövetkezetekké fejlődnek.

Ez lesz a népfőiskola s a szövetkezet munkájának betetőzése, ha minden községben meglesz a szövetkezet, amely alulról nőtt ki s csak a falu népét szolgálja.

A népi közigazgatás felé vezető út körvonalai bontakoznak itten kis egyelőre csak nagy vonásokban, de ha egyszer megindult a munka a helyes úton, az idő meg kell hogy hozza az eredményt is. Idáig azonban még hosszú évék munkája szükséges s addig a Tatai Népfőiskolának is nagyot kell fejlődnie. Minél több embert kell bevonnia nevelésébe^ minél hosszabb időre.

Először is biztosítania kell teljes anyagi függetlenségét, hogy ezzel szellemi függetlenségét is biztosíthassa. Társadalmi alapra kell helyezkednie, a népfőiskolásoknak, a falunak kell az iskolát fenntartaniok. Neveljük rá parasztságunkat arra, hogy a maga ügyeiért áldozzon, ne várjon mindent az egyháztól, vagy a hivatalos szervektől. Meg kell alakítani a népfőiskolások szövetségét s ez döntsön minden, az iskolát érintő kérdésben. Személytől és rendszerektől teljesen függetleníteni kell a szervezetet.

A végzett tanulók közötti kapcsolat fenntartása is fontos. Időnként összejöveteleket, közös tanulmányutakat fog az iskola rendezni, a jövőben sűrűbben, mint eddig tette. A vándortanfolyamok is szolgálják majd ezt

a célt. Havonta legalább egyszer pedig körlevélben tudósítja népőiskolárait az iskola ügyeiről, a falvakban elért eredményekről s ugyanakkor mindig valamely égető gyakorlati kérdésre is rávilágít röviden. (Gazdakör alapításának formáságai, szarvasmarha törzskönyvezése stb.)

Szerény eredmények és nagy tervék ezek, amikről beszámoltunk, megvalósításuk sokáig fog tartani. De egy év múlva, ha már 150 népőiskolásunk lesz a megyében, egy lépéssel megint előbbre leszünk, és hisszük, el fogjuk érni kitűzött célunkat: a parasztság anyagi és kulturális jólétének emelését.

BENDA KÁLMÁN